

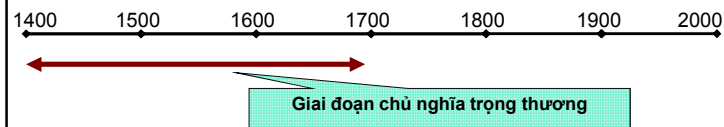
Chương 2

HỌC THUYẾT KINH TẾ CỦA CHỦ NGHĨA TRỌNG THƯƠNG

CHỦ NGHĨA TRỌNG THƯƠNG (Mercantilism)

1. Hoàn cảnh ra đời
2. Nội dung của chủ nghĩa trọng thương
3. Các đại biểu chủ yếu
4. Những tư tưởng kinh tế chủ yếu
5. Các giai đoạn phát triển của CNTT
6. Quá trình tan rã CNTT
7. Đánh giá chung

1. Hoàn cảnh ra đời chủ nghĩa trọng thương

1. Hoàn cảnh ra đời chủ nghĩa trọng thương

Là tư tưởng kinh tế đầu tiên của giai cấp tư sản chống lại chế độ phong kiến.

- *Về mặt lịch sử:* đây là thời kỳ sơ khai của tích lũy tư bản thông qua con đường ngoại thương cướp bóc
- *Về kinh tế:* Kinh tế hàng hóa phát triển, thương nghiệp có ưu thế hơn sản xuất
- *Về chính trị:* Giai cấp tư sản lúc này mới ra đời, là giai cấp tiên tiến nhưng chưa nắm được chính quyền.
- *Về khoa học tự nhiên và xã hội:* những phát kiến mới về mặt địa lý như Christopher Columbus tìm ra Châu Mỹ... khai sinh chủ nghĩa duy vật

1. Hoàn cảnh ra đời chủ nghĩa trọng thương

- Về phát kiến địa lý (XV-XVI): **Christopher Columbus (1492)** tìm ra châu Mỹ (Tân thế giới).

Sinh:

Between 25 August and 31 October 1451
Genoa, Republic of Genoa, in present-day Italy

Mất:

20 May 1506 (aged 54)
Valladolid, Crown of Castile, in present-day Spain

Về phát kiến địa lý (XV-XVI):

- Châu Âu đến Ấn Độ bằng đường biển qua Mũi Hảo Vọng (Nam Phi): **Vasco da Gama, 1497-1499**

Sinh: 1460 or 1469

Sines, Setúbal, Portugal

Mất: 24 December 1524 (aged 64)
Kochi, India

Mũi Hảo Vọng (**Good Hope**), (Nam Phi)

- nơi được mệnh danh là "mắt bồ câu nhỏ" nằm kề bên bờ vịnh Fars giữa Đại Tây Dương. Đây là nơi giao hòa giữa 2 đại dương của thế giới: Ấn Độ Dương và Đại Tây Dương.

Về phát kiến địa lý (XV-XVI):

- Vòng quanh thế giới bằng đường biển: Ferdinand Magellan (Fernão de Magalhães)

Sinh: 1480

Sabrosa, Bồ Đào Nha

Mất: tháng 4 27, 1521 (aged 40-41)
Cebu, Philippines

Vai trò :Thuyền trưởng đầu tiên thực hiện chuyến đi vòng quanh thế giới.
(Đại Tây Dương – Thái Bình Dương)

3. Các đại biểu chủ yếu

- William Staford (1554 – 1612)
- Thomas Mun (1571 – 1641)
- Antoine De Montchrestien (1575-1622)
- Jean Batis Colbert (1619-1683)

...Là những thương gia hay thành viên của chính phủ

Thomas Mun
1571 - 1641

- Giám đốc công ty Đông Ấn – Cty nhà nước của Anh, chuyên bóc lột thuộc địa Ấn độ thông qua thương mại độc quyền và không ngang giá.

- Bài luận với chủ đề "Tài Sản Của Anh Quốc Thông Qua Ngoại Thương" ("English Treasure by Foreign Trade")

- Kêu gọi chính phủ ủng hộ xuất khẩu từ Anh và giảm nhập khẩu từ nước ngoài,

- Thừa nhận cách sử dụng (xuất khẩu) tiền của các công ty như công ty Đông Ấn có thể đem về nhiều tiền hơn, và nhiều tài sản hơn cho nước Anh và cho quốc khố Anh

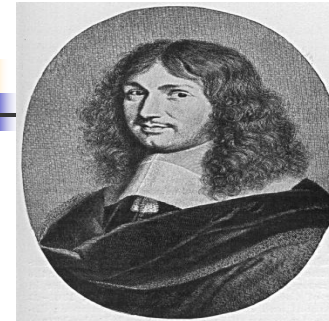
- Đối với việc tiêu thụ: tán dương việc tiêu thụ xa xỉ đối với những người giàu (những người có thể tạo công ăn việc làm cho người nghèo)

- Đối với việc làm tại Anh: Sự nghèo nàn chính là câu trả lời: "bần hàn và thiếu thốn", ông viết: "hoang dã khiến cho người ta thông minh và chăm chỉ".

Antoine De Montchrestien
(1575-1622)

Người đầu tiên đưa ra thuật ngữ Kinh tế chính trị học năm 1615, nhấn mạnh vai trò điều tiết kinh tế của nhà nước cho các chính sách thương mại

Jean-Baptiste Colbert
(1619 – 1683)

Là bộ trưởng thương mại của **Pháp** dưới thời **Louis XIV**

Ưu tiên phát triển công nghiệp thành thị hơn là sản xuất ở nông thôn. Cấm xuất khẩu ngũ cốc làm nông dân mất thị trường nước ngoài từ đó bán giá rẻ cho thành thị và công nghiệp để hỗ trợ công nghiệp và xuất khẩu.

4. Những tư tưởng kinh tế chủ yếu

- **Nguồn gốc của cải, nguồn gốc sự giàu có là từ các hoạt động thương mại, đặc biệt là ngoại thương.**
 - Ngoại thương mang đến tiền bạc (vàng) cho những quốc gia không thể tạo ra chúng.
 - Thomas Mun: "Để gia tăng thêm tài sản ngân khố bằng những cách thông thường thì chỉ có ngoại thương mà thôi, chúng ta phải thấy rõ quy luật đó; hàng năm bán cho người nước khác nhiều hơn thì vẫn tốt hơn do chính người trong nước tiêu thụ".
- "Chúng ta không có phương tiện gì khác để có được tài sản bằng ngoại thương, thậm chí đối với các khu mỏ mà chúng ta đang có".

4. Những tư tưởng kinh tế chủ yếu

- **Đại biểu sự giàu có là tiền tệ (vàng, bạc): tiền chính là điều chính yếu của tài sản và là chìa khóa để phát triển mở rộng tài sản:** Càng có nhiều tiền thì dễ dàng xây nhiều công trình hơn, mua nhiều tàu hơn, có thể chi trả tiền bảo hiểm, cũng như có thể mua và trữ nhiều hàng hoá hơn và tái xuất khẩu...

4. Những tư tưởng kinh tế chủ yếu

- **Đề cao vai trò của nhà nước trong việc thực hiện các chính sách kinh tế theo sự áp đặt có lợi cho tư tưởng trọng thương:**
- chính sách ủng hộ cho sự phát triển công nghiệp: lương tiền tệ giá thấp, dôi dào để tài trợ cho việc đầu tư và cho vận đê dân số tăng nhanh mà không có đủ trợ cấp để giữ cho mức cung lao động cao và mức lương thấp.
- Thực hiện chính sách xuất siêu
- **Ngăn cấm xuất khẩu, thất thoát Vàng ra nước ngoài**

5. Các giai đoạn của chủ nghĩa trọng thương

- Đề cao tiền tệ (XV-XVI)
- Đề cao thương mại (XVI-XVII).

5. Các giai đoạn của chủ nghĩa trọng thương

5.1. Giai đoạn sơ kỳ của CNTT (Monetary system)

- Giai đoạn này bắt đầu từ thế kỷ XV đến giữa thế kỷ XVI. Trọng tâm của nó là bảng hệ thống (cân đối) tiền tệ (monetary system). Chủ nghĩa trọng thương trong thời kỳ này ngăn chặn không cho tiền tệ ra nước ngoài, khuyến khích mang tiền từ nước ngoài về.
- Đây chính là giai đoạn tích lũy tiền tệ của chủ nghĩa tư bản, nhà nước sử dụng nhiều biện pháp hành chính để tối đa hóa tích lũy tiền tệ.

5. Các giai đoạn của chủ nghĩa trọng thương

5.2. Giai đoạn chủ nghĩa trọng thương thực sự

- Từ cuối thế kỷ XVI đến hết thế kỷ thứ XVII, với các đại biểu xuất sắc là:
 - Thomas Mun (1571-1641): Thương gia người Anh;
 - Antonio Serra: nhà kinh tế học người Italia;
 - Antoine Montchrestien (1575-1621): nhà kinh tế học người Pháp
- Chuyển mục đích sang “cân đối thương mại”.
- Quan điểm mở rộng xuất khẩu, không phân đối nhập khẩu, cho phép tự do lưu thông tiền tệ, lên án việc tích trữ tiền, không để tiền tham gia lưu thông.
- Giai đoạn sau của chủ nghĩa trọng thương có sự phát triển cao hơn. Nhà nước quản lý hoạt động kinh tế mềm dẻo và hiệu quả hơn.

Nhận xét Chủ nghĩa Trọng Thương

Ưu điểm:

- Nhìn nhận vai trò các phạm trù khách quan của kinh tế thị trường: lưu thông, tiền tệ, lợi nhuận, của cải
- Chính sách kinh tế của nhà nước hỗ trợ thương mại, tăng trưởng và sự giàu có

Nhận xét Chủ nghĩa Trọng Thương

Hạn chế

- Nhận thức mang tính kinh nghiệm, thiếu tính lý luận, chủ yếu là mô tả, lời khuyên.
- Tuyệt đối hóa vai trò của lưu thông, không quan tâm đến sản xuất, phân phối, tiêu dùng
- Chưa biết đến quy luật kinh tế chi phối sự vận động của nền kinh tế.

6. Sự tan rã của CNTT

- Bắt đầu từ XVII, xuất hiện các công trường thủ công tạo ra nhiều hàng hóa, trọng tâm lợi ích của giai cấp tư sản chuyển từ lĩnh vực lưu thông sang lĩnh vực sản xuất.
- Chủ nghĩa trọng thương, đã hạn chế tự do thương mại, mâu thuẫn với dòng đảo tầng lớp tư bản công nghiệp và nông nghiệp.
- Các học thuyết kinh tế mới như chủ nghĩa trọng nông Pháp và học thuyết kinh tế tư sản cổ điển Anh đã xuất hiện.

Chủ nghĩa trọng thương ở Anh

- Anh là nước CNTB phát triển sớm nhất, CN trọng thương phát triển triệt để nhất, thể hiện rõ hai giai đoạn
 - William Stanford: thuyết tiền tệ, cấm xuất khẩu tiền
 - Thomas Mun: bảng cân đối ngoại thương, phê phán thuyết tiền tệ, ủng hộ ngoại thương và đẩy mạnh sản xuất
- Chủ nghĩa trọng thương ở Pháp
 - Colbert (1619-1683): bảng cân đối thương mại, chú trọng phát triển công nghiệp để xuất khẩu, nhưng làm cho nông nghiệp bị tàn phá. Bị cách chức Bộ trưởng tài chính, CN trọng thương ở Pháp tan rã

7. Đánh giá chung

Thành tựu:

- Tạo ra những tiền đề lý luận kinh tế cho kinh tế học sau này: quan điểm về sự giàu có, mục đích tìm kiếm lợi nhuận của nền kinh tế hàng hóa, sự can thiệp của nhà nước vào hoạt động kinh tế.

Hạn chế:

- Lý luận mang nặng tính chất kinh nghiệm thông qua hoạt động thương mại thực tiễn, mô tả hiện tượng, ít tính lý luận, nghiên cứu bản chất bên trong,
- Lý luận chỉ ở lĩnh vực lưu thông.
- Quá coi trọng tiền tệ (vàng, bạc)
- Đề cao vai trò của nhà nước, chưa thừa nhận đầy đủ các quy luật kinh tế.